Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 16 juli 2020*

”Begäran om förhandsavgörande – Civilrättsligt samarbete – Förordning (EU) nr 650/2012 – Tillämpningsområde – Begreppet arv med gränsöverskridande verkan – Begreppet den avlidnes hemvist – Artikel 3.2 – Begreppet domstol – Huruvida notarier omfattas av reglerna om domstols behörighet – Artikel 3.1 g och i – Begreppen dom och officiell handling – Artiklarna 5, 7 och 22 – Avtal om val av domstol och av den lag som är tillämplig på arvet – Artikel 83.2 och 83.4 – Övergångsbestämmelser”

I mål C-80/19,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens Högsta domstol) genom beslut av den 17 januari 2019, som inkom till domstolen den 4 februari 2019, i målet

E.E.

ytterligare deltagare i rättegången:

Kauno miesto 4-ojo notaro biuro notarė Virginija Jarienė,

K.-D.E.,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (referent) och N. Jääskinen,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 16 januari 2020,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Litauens regering, genom V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, V. Vasiliauskienė och K. Dieninis, samtliga i egenskap av ombud,

– Tjeckiens regering, genom M. Smolek, J. Vláčil och A. Kasalická, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: litauiska.

– Spaniens regering, genom S. Jiménez García, J. Rodríguez de la Rúa Puig och S. Centeno Huerta, samtliga i egenskap av ombud,

– Ungerns regering, genom M.Z. Fehér och D.R. Gesztelyi, båda i egenskap av ombud,

– Österrikes regering, genom J. Schmoll och G. Hesse, båda i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin och S.L. Kalėda, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 26 mars 2020 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3.1 g och i och 3.2 första stycket, artiklarna 4, 5, 7, 22 och 59 samt tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg (EUT L 201, 2012, s. 107, och rättelser i EUT L 344, 2012, s. 3, EUT L 60, 2013, s. 140 och EUT L 243, 2019, s. 9).

2 Begäran har framställts i samband med ett förfarande som E.E. inlett för att en notarie i Kaunas (Litauen) skulle utfärda ett arvsintyg till följd av att E.E:s mor hade avlidit i Tyskland.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Skälen 1, 7, 20, 22–24, 29, 32, 37, 39, 59, 61 och 67 i förordning nr 650/2012 har följande lydelse:

”(1) Unionen har satt som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, inom vilket man säkerställer fri rörlighet för personer. I syfte att gradvis upprätta ett sådant område ska unionen besluta om åtgärder rörande civilrättsligt samarbete med gränsöverskridande verkan, särskilt när detta behövs för att den inre marknaden ska fungera väl.

…

(7) En välfungerande inre marknad bör underlättas genom att man undanröjer hindren för fri rörlighet för de personer som för närvarande har svårt att hävda sina rättigheter vid arv med gränsöverskridande verkan. …

…

(20) Denna förordning bör ta hänsyn till de olika system för handläggning av arvsrättsliga frågor som tillämpas i medlemsstaterna. I denna förordning bör begreppet ’domstol’ därför ges en vid definition så att det täcker inte bara domstolar i ordets egentliga mening, som utövar rättsliga funktioner, utan också de notarier eller registreringsmyndigheter i en del medlemsstater som i vissa arvsfrågor utövar en rättslig funktion i likhet med domstolar och de notarier och rättstillämpare som i vissa medlemsstater utövar rättsliga funktioner i vissa arvsfrågor genom delegering från en domstol. Alla domstolar enligt definitionen i denna förordning bör vara underkastade denna förordnings bestämmelser om behörighet. Däremot bör begreppet ’domstol’

inte omfatta sådana icke-rättsliga myndigheter i en medlemsstat som enligt nationell lagstiftning har befogenhet att handlägga arvsfrågor, såsom notarier i flertalet medlemsstater, där de vanligtvis inte utövar rättsliga funktioner.

…

(22) Akter som utfärdats av notarier i arvsfrågor i medlemsstaterna bör cirkuleras i enlighet med denna förordning. Om notarierna utövar rättsliga funktioner är de underkastade bestämmelserna om behörighet, och deras avgöranden bör spridas i enlighet med bestämmelserna om erkännande, verkställbarhet och verkställighet av domar. När notarierna inte utövar rättsliga funktioner är de inte underkastade bestämmelserna om behörighet, och de officiella handlingar som de utfärdar bör cirkuleras i enlighet med bestämmelserna om officiella handlingar.

(23) Med tanke på medborgarnas ökande rörlighet samt för att säkerställa en korrekt rättstillämpning i unionen och säkra den faktiska anknytningen mellan arvet och den medlemsstat där behörigheten utövas bör det i denna förordning anges att det allmänna anknytningskriteriet för fastställande av såväl behörighet som tillämplig lag bör vara den avlidnes hemvist vid sin död. Vid fastställandet av hemvisten bör den myndighet som handlägger arvet göra en helhetsbedömning av omständigheterna kring den avlidnes liv under de år som föregick dödsfallet och vid tidpunkten för dödsfallet, med beaktande av alla relevanta omständigheter, särskilt hur varaktig och regelbunden den avlidnes vistelse i den berörda staten varit, förhållandena vid vistelsen samt skälen till denna. Den på detta sätt fastställda hemvisten bör ha en nära och stabil koppling till den berörda staten med beaktande av de specifika målen för denna förordning.

(24) Fastställandet av den avlidnes hemvist kan i vissa fall visa sig komplicerat. Ett sådant fall kan i synnerhet uppkomma om den avlidne av yrkesmässiga eller ekonomiska skäl har bott utomlands, ibland under längre perioder, men bibehållit en nära och stabil koppling till sin ursprungsstat. I ett sådant fall skulle det, beroende på omständigheterna, kunna anses att den avlidne fortfarande hade sin hemvist i sin ursprungsstat, där den avlidnes familj hade sina huvudsakliga intressen och den avlidne hade sitt sociala liv. Andra komplicerade fall kan uppkomma då den avlidne har bott i flera stater eller rest från stat till stat utan att ha något mer permanent boende i någon av dessa. Om den avlidne var medborgare i en av dessa stater eller hade alla sina viktigaste tillgångar i en av dessa stater skulle den avlidnes medborgarskap eller den plats där de tillgångarna var belägna kunna vara en särskild faktor vid helhetsbedömningen av alla omständigheter.

…

(29) Om ett arvsmål tagits upp av en domstol, vilket förekommer i vissa medlemsstater, bör den domstolen avsluta förfarandet om parterna enas om att göra upp arvsfrågan i godo utanför domstol i den medlemsstat vars lag har valts. Om ett arvsmål inte tagits upp på eget initiativ av en domstol bör denna förordning inte hindra parterna från att göra upp arvsfrågan i godo utanför domstol, t.ex. hos en notarie i en medlemsstat som de själva valt, om detta är möjligt enligt den medlemsstatens lagstiftning. Detta bör även vara fallet om den lag som är tillämplig på arvet inte är lagen i den medlemsstaten.

…

(32) För att underlätta för arvingar och testamentstagare med hemvist i en annan medlemsstat än den där arvsärendet handläggs eller kommer att handläggas bör denna förordning ge alla som är arvsberättigade enligt den lag som är tillämplig på arvet en möjlighet att avge en förklaring om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott eller, när det gäller skulderna i arvsärendet, en förklaring om ansvarsbegränsning enligt lagen i den medlemsstat där de har sin hemvist,

inför en domstol i den medlemsstaten. Detta bör inte utesluta att sådana förklaringar avges inför andra myndigheter i den medlemsstaten som är behöriga att ta emot förklaringar enligt den nationella lagstiftningen. Personer som väljer att utnyttja möjligheten att avge förklaringar i den medlemsstat där de har sin hemvist bör själva inom den tidsfrist som fastställs i den lag som är tillämplig på arvet underrätta den domstol eller myndighet som handlägger eller kommer att handlägga arvet om att sådana förklaringar har gjorts.

…

(37) För att medborgarna ska kunna utnyttja den inre marknadens fördelar utan att äventyra rättssäkerheten bör den här förordningen ge dem möjlighet att förutse vilken lag som ska tillämpas på deras arv. Harmoniserade lagvalsregler bör införas för att sinsemellan oförenliga beslut ska kunna undvikas. Huvudregeln bör vara att arvet ska regleras av en förutsebar lag med nära anknytning till arvlåtarens situation. Av rättssäkerhetsskäl och för att undvika att arvet splittras bör den lagen styra arvet i dess helhet, dvs. all egendom som utgör kvarlåtenskap, oavsett tillgångarnas natur och oavsett om tillgångarna befinner sig i en annan medlemsstat eller i en tredjestat.

…

(39) Ett lagval bör uttryckligen anges i en förklaring i form av ett förordnande om kvarlåtenskap eller framgå av villkoren i ett sådant. Valet av lag kan anses framgå av ett sådant förordnande om kvarlåtenskap om den avlidne exempelvis i sitt förordnande hänvisat till särskilda bestämmelser i lagen i den stat där denne var medborgare eller om denne på annat sätt omnämnt den lagen.

…

(59) Mot bakgrund av den allmänna målsättningen för förordningen, nämligen att åstadkomma ömsesidigt erkännande av medlemsstaternas domar på arvsområdet, oberoende av huruvida domarna gäller tvistemål eller icke-tvistemål, bör denna förordning fastställa bestämmelser om domars erkännande, verkställbarhet och verkställighet som liknar bestämmelserna i andra unionsinstrument inom det civilrättsliga samarbetet.

…

(61) Officiella handlingar bör ha samma bevisvärde i en annan medlemsstat som de har i ursprungsmedlemsstaten eller ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt. Vid fastställandet av en viss officiell handlings bevisvärde i en annan medlemsstat eller av ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt bör man hänvisa till arten och omfattningen av den officiella handlingens bevisvärde i ursprungsmedlemsstaten. Det kommer därför att vara avhängigt av lagstiftningen i ursprungsmedlemsstaten vilket bevisvärde en viss officiell handling bör få i en annan medlemsstat.

…

(67) Ett snabbt, smidig och effektivt avgörande vid ett arvsärende med gränsöverskridande verkan inom unionen innebär att arvingarna, testamentstagarna, testamentsexekutorerna eller boutredningsmännen lätt bör kunna bevisa sin ställning och/eller sina rättigheter och befogenheter i en annan medlemsstat, t.ex. i den medlemsstat där kvarlåtenskapen är belägen. …”

4 I artikel 1 i förordning nr 650/2012, med rubriken ”Tillämpningsområde”, föreskrivs följande i punkt 1:

”Denna förordning är tillämplig på arv efter avliden. Den ska inte tillämpas på skattefrågor, tullfrågor eller förvaltningsrättsliga frågor.”

5 I artikel 3.1 g och i och 3.2 i förordning nr 650/2012 anges följande:

”1. I denna förordning avses med

…

g) *dom*: varje arvsrättsligt avgörande som har meddelats av en domstol i en medlemsstat oavsett dess rubricering, såsom domstolstjänstemans beslut i fråga om rättegångskostnader,

…

i) *officiell handling*: en handling i en arvsfråga som har upprättats eller registrerats som en officiell handling i en medlemsstat och vars äkthet
   i) avser handlingens underskrift och innehåll, och
   ii) har bestyrkts av en offentlig myndighet eller annan för detta bemyndigad myndighet i ursprungsmedlemsstaten.”

2. I denna förordning avses med ’domstol’ alla rättsliga myndigheter och alla andra myndigheter och rättstillämpare som har behörighet i arvsfrågor och som utövar rättsliga funktioner eller agerar genom delegering från en rättslig myndighet eller agerar under kontroll av en rättslig myndighet, under förutsättning att sådana andra myndigheter och rättstillämpare garanterar opartiskhet och samtliga parters rätt att bli hörda och under förutsättning att deras beslut enligt lagen i den medlemsstat där de är verksamma

a) kan bli föremål för överklagande eller förnyad prövning vid en rättslig myndighet och

b) har liknande giltighet och verkan som ett beslut av en rättslig myndighet i samma fråga.

Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om de andra myndigheter och rättstillämpare som avses i första stycket i enlighet med artikel 79.”

6 I kapitel II i förordning nr 650/2012 finns artikel 4, med rubriken ”Allmän behörighet”. I den artikeln föreskrivs följande:

”Domstolarna i den medlemsstat där den avlidne hade hemvist vid sin död ska vara behöriga att fatta beslut om arvet i dess helhet.”

7 Artikel 5 i förordningen, med rubriken ”Avtal om val av domstol”, har följande lydelse:

”1. När den lag som i enlighet med artikel 22 har valts av den avlidne att tillämpas på arvet är lagen i en medlemsstat, får de berörda parterna avtala om att en domstol eller domstolarna i den medlemsstaten ska ha exklusiv behörighet att pröva alla arvsfrågor.

2. Ett sådant avtal om val av domstol ska vara skriftligt och dateras och undertecknas av de berörda parterna. Ett elektroniskt meddelande som möjliggör en varaktig dokumentation av avtalet ska anses vara likvärdigt med skriftligt.”

8 I artikel 7 i nämnda förordning, med rubriken ”Behörighet vid lagval”, anges följande:

”Domstolarna i en medlemsstat vars lag har valts av den avlidne i enlighet med artikel 22 ska ha behörighet att pröva arvsmålet om

…

b) parterna i målet i enlighet med artikel 5 har avtalat om att ge en domstol eller domstolarna i denna medlemsstat behörighet, eller

c) parterna i målet uttryckligen har accepterat att den domstol vid vilken talan väckts är behörig.”

9 I artikel 13 i samma förordning föreskrivs följande:

”Utöver den domstol som är behörig att pröva arvsmålet i enlighet med denna förordning ska även domstolarna i den medlemsstat där en person har hemvist som enligt den lag som är tillämplig på arvet får avge en förklaring inför en domstol om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott eller en förklaring som ska begränsa den berörda personens ansvar vad gäller skulderna i arvsärendet ha behörighet att motta sådana förklaringar när sådana förklaringar enligt lagen i den medlemsstaten får avges inför domstol.”

10 I kapitel III i förordning nr 650/2012, som rör ”Tillämplig lag”, finns artikel 21, med rubriken ”Allmän regel”. I den artikeln anges följande:

”1. Om inte annat anges i denna förordning ska den lag som är tillämplig på arvet i dess helhet vara lagen i den stat där den avlidne hade hemvist vid sin död.

2. Om det undantagsvis framgår av alla omständigheter i fallet att den avlidne vid sin död uppenbart hade en närmare anknytning till en annan stat än den vars lag skulle vara tillämplig enligt punkt 1, ska lagen i den andra staten vara tillämplig på arvet.”

11 Artikel 22 i förordningen har rubriken ”Lagval”. I punkterna 1 och 2 i den artikeln föreskrivs följande:

”1. En person får låta rätten till sitt arv i dess helhet styras av lagen i den stat där personen är medborgare vid tidpunkten för sitt val eller vid sin död.

En person som är medborgare i flera länder får välja lagen i en av de stater i vilken personen är medborgare vid tidpunkten för sitt beslut eller vid sin död.

2. Lagvalet ska uttryckligen anges i en förklaring i form av ett förordnande om kvarlåtenskap eller framgå av villkoren i ett sådant.”

12 Artikel 28 i nämnda förordning har följande lydelse:

”En förklaring om accept av eller avstående från arv, legat eller laglott eller en förklaring som syftar till att begränsa ansvaret för den person som upprättar förklaringen, ska anses vara formellt giltig då den uppfyller kraven i

…

b) lagen i den stat där den person som upprättar förklaringen har sin hemvist.”

13 I artikel 59 i förordning nr 650/2012 föreskrivs följande:

”1. En officiell handling som har fastställts i en medlemsstat ska ha samma bevisvärde i en annan medlemsstat som den har i ursprungsmedlemsstaten eller ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt, under förutsättning att detta inte uppenbarligen strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den berörda medlemsstaten.

En person som önskar använda sig av en officiell handling i en annan medlemsstat får begära att den utfärdande myndigheten i ursprungsmedlemsstaten fyller i det formulär som utarbetats i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 81.2 och anger den officiella handlingens bevisvärde i ursprungsmedlemsstaten.

…”

14 I artikel 60.1 i förordningen föreskrivs följande:

”En officiell handling som är verkställbar i ursprungsmedlemsstaten ska efter ansökan från en berörd part förklaras vara verkställbar i en annan medlemsstat i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artiklarna 45–58.”

15 I artikel 64 i nämnda förordning anges följande:

”[Det europeiska A]rvsintyget ska utfärdas i den medlemsstat vars domstolar är behöriga enligt artikel 4, 7, 10 eller 11. Utfärdande myndighet ska vara

a) en domstol enligt definitionen i artikel 3.2 eller

b) en annan myndighet som enligt nationell rätt är behörig att handlägga arvsärenden.”

16 Artikel 83 i samma förordning, med rubriken ”Övergångsbestämmelser”, har följande lydelse:

”1. Denna förordning ska vara tillämplig på arv efter personer som avlidit på eller efter den 17 augusti 2015.

2. Om den avlidne före den 17 augusti 2015 hade valt vilken lag som skulle vara tillämplig på arvet, ska detta val anses giltigt, om det uppfyller villkoren i kapitel III eller om det är giltigt vid tillämpningen av den internationella privaträtt som var gällande då lagvalet gjordes, i den stat där den avlidne hade sin hemvist eller i någon eller några av de stater där den avlidne var medborgare.

…

4. Om ett förordnande om kvarlåtenskap gjordes före den 17 augusti 2015 i enlighet med den lag som den avlidne kunde ha valt i enlighet med denna förordning ska den lagen anses ha valts som den lag som är tillämplig på arvet.”

Litauisk rätt

Civillagen

17 Artikel 5.4 du Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (Republiken Litauens civillag) har följande lydelse:

”1. Arvsförfarandet ska inledas på den ort där den avlidne hade sin sista hemvist (artikel 2.12 i denna lag).

2. För det fall testatorn inte hade någon permanent bosättningsort ska den plats där arvsförfarandet inleds vara följande:

1) Den plats där testatorn bodde större delen av tiden de sista sex månaderna före sin död.

2) Om testatorn bodde på flera platser ska den plats där arvsförfarandet inleds vara den plats där testatorn hade sina huvudsakliga ekonomiska eller personliga intressen (den plats där egendomen eller större delen av denna, när egendomen är belägen på flera platser, är belägen, eller den plats där maken eller makan med vilken testatorn upprätthållit äktenskapliga relationer under de sista sex månaderna före sin död var bosatt, eller den plats där det barn var bosatt som bodde tillsammans med testatorn).

3. Om det inte är möjligt att fastställa testatorns bosättningsort utifrån de omständigheter som anges i punkterna 1 och 2 i denna artikel, får den plats där arvsförfarandet inleds fastställas utifrån testatorns medborgarskap, den plats där denna är folkbokförd, den plats där de fordon som tillhörde denna är registrerade och utifrån andra omständigheter.

4. I händelse av tvist får den plats där arvsförfarandet inleds fastställas av domstolen på begäran av de berörda parterna, med beaktande av samtliga omständigheter.”

18 Det föreskrivs i artikel 5.66 i nämnda lag att de legala arvingarna eller testamentstagarna kan ansöka om att notarien på den plats där arvsförfarandet inleds ska utfärda ett arvsintyg.

Civilprocesslagen

19 I artikel 444 i Civilinio proceso kodeksas (civilprocesslagen) föreskrivs följande:

”1. En domstol ska fastställa de omständigheter som medför att personers personliga rättigheter eller äganderätt uppkommer, ändras eller upphör.

2. Domstolen ska pröva ärenden

…

8) som avser godkännande av dödsboet och fastställande av platsen för inledandet av arvsförfarandet.”

20 Enligt artikel 511 i nämnda lag kan en notariell handling eller ett avslag på en ansökan om upprättande av en notariell handling överklagas. Talan ska väckas vid den domstol som är behörig på den ort där den aktuella notarien bedriver sin verksamhet.

Lagen om notarier

21 I artikel 1 i Lietuvos Respublikos notariato įstatymas (lagen om notarier i Republiken Litauen) (nedan kallad lagen om notarier) föreskrivs följande:

”Notarieinstitutionen ska omfatta alla notarier som enligt denna lag har rätt att lagligen fastställa obestridda subjektiva rättigheter för och juridiska omständigheter avseende fysiska och juridiska personer, eller andra enheter och deras etableringsställen, och att säkerställa skyddet av dessa personers och statens legitima intressen.”

22 Enligt artikel 2 i denna lag ska notarierna utses och entledigas av justitieministern.

23 Det anges i artikel 12 i nämnda lag, med rubriken ”Notariers oberoende”, att notarierna ska utöva sina befogenheter utan påverkan av statliga institutioner eller av förvaltningen och att de endast ska vara underställda lagen.

24 Enligt artikel 26 i samma lag ska notarierna bland annat utfärda arvsintyg. De omständigheter som konstaterats i handlingar som har bestyrkts av en notarie ska erkännas som fastställda och inte kräva några bevis så länge som handlingarna inte har ansetts vara ogiltiga i ett lagstadgat förfarande.

25 Enligt artikel 41 i lagen om notarier kan en person som anser att en notariell handling har upprättats felaktigt eller att det varit fel att avslå en ansökan om upprättande av en notariell handling väcka talan vid domstol.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

26 E.E. är litauisk medborgare. Hans mor, som också var litauisk medborgare, gifte sig med K.-D.E., en tysk medborgare, och ändrade sin hemvist för att, tillsammans med E.E., bo hos sin make i Tyskland. Den 4 juli 2013 upprättade hon, inför en notarie vars kontor är beläget i Garliava (Litauen), ett testamente i vilket hon angav att hennes son skulle ärva hela hennes kvarlåtenskap.

27 När E.E:s mor dog, vilket inträffade i Tyskland, var en fast egendom, nämligen en lägenhet i Kaunas, registrerad i den avlidnas namn. Den 17 juli 2017 vände sig E.E. till en notarie i Kaunas med en ansökan om att ett arvsärende skulle inledas och att ett arvsintyg skulle utfärdas.

28 Den 1 augusti 2017 avslog notarien ansökan om nämnda intyg, med motiveringen att den avlidna, enligt henne, skulle anses ha sin hemvist, i den mening som avses i artikel 4 i förordning nr 650/2012, i Tyskland.

29 E.E. väckte talan mot detta avslagsbeslut vid Kauno apylinkės teismas (distriktsdomstolen i Kaunas, Litauen). Den domstolen biföll sökandens talan genom ett avgörande av den 29 januari 2018, med motiveringen att den avlidna inte hade brutit banden med Litauen.

30 Den notarie som E.E. hade vänt sig till överklagade nämnda avgörande till Kauno apygardos teismas (Regionala domstolen i Kaunas). E.E. gav i det förfarandet in en begäran om att det i akten i målet skulle införas en förklaring från K.-D.E. i vilken denne hade angett att han inte hade några anspråk på den avlidnas kvarlåtenskap och att han samtyckte till att domstolarna i Litauen skulle vara behöriga, eftersom det inte hade inletts något arvsförfarande i Tyskland.

31 Genom beslut av den 26 april 2018 upphävde nämnda domstol det överklagade avgörandet och avslog den begäran som hade framställts av E.E. Den sistnämnde inkom med ett överklagande till Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens Högsta domstol).

32 Det är mot denna bakgrund som Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litauens högsta domstol) har beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

1) Ska en sådan situation som den i förevarande mål – där en litauisk medborgare som eventuellt hade hemvist i en annan medlemsstat vid sin död, men i vart fall aldrig hade brutit banden med sitt hemland, och som före sin död bland annat hade upprättat ett testamente i Litauen och testamenterat alla sina tillgångar till sin arvtagare, en litauisk medborgare, och det när arvsförfarandet inleddes fastställdes att hela dödsboet bestod av fast egendom belägen endast i Litauen, och en medborgare i den andra medlemsstaten, nämligen den efterlevande maken, i klara ordalag uttryckte sin avsikt att avstå från alla anspråk på den avlidnas dödsbo, inte deltog i domstolsförfarandet i Litauen och samtyckte till att domstolarna i Litauen skulle vara behöriga och litauisk rätt tillämpas – anses utgöra en situation med arv med gränsöverskridande verkan i den mening som avses i förordning nr 650/2012, på vilken denna förordning ska tillämpas?

2) Ska en litauisk notarie, som inleder ett arvsärende, utfärdar ett arvsintyg och vidtar andra åtgärder som är nödvändiga för att arvtagaren ska kunna hävda sina rättigheter, anses utgöra en ’domstol’ i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 650/2012, med hänsyn till den omständigheten att notarier i sin verksamhet respekterar principerna om opartiskhet och oberoende, deras beslut är bindande för dem eller för rättsliga myndigheter och att deras handlingar kan bli föremål för rättslig prövning?

3) Om fråga 2 besvaras jakande, ska då arvsintyg som utfärdas av litauiska notarier anses utgöra domar i den mening som avses i artikel 3.1 g i förordning nr 650/2012, och måste behörigheten därför fastställas för att dessa ska kunna utfärdas?

4) Om fråga 2 besvaras nekande, ska då artiklarna 4 och 59 i förordning nr 650/2012 (tillsammans eller var för sig, men inte begränsat till dessa artiklar) tolkas på så sätt att litauiska notarier kan utfärda arvsintyg, utan att tillämpa de allmänna behörighetsreglerna, och att sådana intyg ska anses utgöra officiella handlingar som också ger upphov till rättsverkningar i de andra medlemsstaterna?

5) Ska artikel 4 i förordning nr 650/2012 (eller andra bestämmelser i denna) tolkas på så sätt att den avlidne bara kan ha hemvist i en enda specifik medlemsstat?

6) Ska artiklarna 4, 5, 7 och 22 i förordning nr 650/2012 (tillsammans eller var för sig, men inte begränsat till dessa artiklar) tolkas och tillämpas på så sätt att det kan konstateras att de berörda parterna i förevarande mål, enligt de omständigheter som har angetts i fråga 1, samtyckte till att domstolarna i Litauen skulle vara behöriga och att litauisk rätt skulle tillämpas?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första och den femte frågan

33 Den hänskjutande domstolen har ställt sin första och sin femte fråga, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida förordning nr 650/2012 ska tolkas på så sätt att en situation där den avlidne var medborgare i en medlemsstat och bodde i en annan medlemsstat vid sin död, men inte hade brutit banden med den första av dessa medlemsstater omfattas av begreppet ”arv med gränsöverskridande verkan”, och huruvida den avlidnes sista hemvist, i en sådan situation, ska fastställas i endast en medlemsstat.

34 EU-domstolen erinrar inledningsvis om att förordning nr 650/2012 antogs på grundval av artikel 81.2 FEUF, som endast avser civilrättsliga förhållanden med gränsöverskridande verkan.

35 Enligt skälen 1 och 7 i denna förordning är målet med förordningen bland annat att underlätta en välfungerande inre marknad genom att man undanröjer hindren för fri rörlighet för de personer som har svårt att hävda sina rättigheter vid arv med gränsöverskridande verkan. Enligt skäl 67 i förordningen syftar denna till att ett arvsärende med sådan verkan ska avgöras snabbt, smidigt och effektivt.

36 För att avgöra om ett arv har nämnda verkan och, därmed, omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 ska det, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 34 i sitt förslag till avgörande, fastställas, för det första, i vilken medlemsstat den avlidne hade sin hemvist vid sin död och, för det andra, huruvida denna hemvist kan bestämmas i en annan medlemsstat på grund av att det finns en annan faktor som hänför sig till arvet i en annan medlemsstat än den där den avlidne hade sin sista hemvist.

37 Även om det inte finns någon bestämmelse i förordning nr 650/2012 som definierar begreppet ”den avlidnes hemvist vid sin död”, i den mening som avses i förordningen, ges härvidlag användbara upplysningar i skälen 23 och 24.

38 Enligt skäl 23 i denna förordning ankommer det på den myndighet som handlägger arvet att fastställa den avlidnes hemvist och att, i detta syfte, ta hänsyn till såväl den omständigheten att det allmänna anknytningskriteriet utgörs av den avlidnes hemvist vid sin död som till samtliga omständigheter kring den avlidnes liv under de år som föregick dödsfallet och vid tidpunkten för dödsfallet, med beaktande av alla relevanta betingelser, särskilt hur varaktig och regelbunden den avlidnes vistelse i den berörda staten varit, förhållandena under vistelsen samt skälen till denna. Den på detta sätt fastställda hemvisten bör visa att det finns en nära och stabil koppling mellan arvet och den berörda staten.

39 Det hänvisas i detta hänseende, i punkt 24 i nämnda förordning, till olika fall där det kan visa sig vara komplicerat att fastställa hemvisten. Enligt den sista meningen i detta skäl skulle således, om den avlidne var medborgare i en stat eller hade alla sina viktigaste tillgångar där, den avlidnes medborgarskap eller den plats där de tillgångarna var belägna kunna vara en särskild faktor vid helhetsbedömningen av alla omständigheter, om den avlidne av yrkesmässiga eller ekonomiska skäl har bott utomlands, ibland under längre perioder, men bibehållit en nära och stabil koppling till sin ursprungsstat.

40 Av detta följer att den myndighet som handlägger arvet ska fastställa den avlidnes hemvist, genom att göra en helhetsbedömning av omständigheterna i det aktuella fallet, i en enda medlemsstat.

41 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 42 i sitt förslag till avgörande och såsom följer av domstolens praxis skulle en tolkning av bestämmelserna i förordning nr 650/2012 enligt vilken den avlidnes hemvist vid sitt dödsfall kunde fastställas i flera medlemsstater nämligen medföra en splittring av arvet, eftersom nämnda hemvist är det kriterium som ska beaktas vid tillämpningen av de allmänna regler som anges i artiklarna 4 och 21 i denna förordning. Enligt dessa bestämmelser ska såväl domstolarnas behörighet att fatta beslut om arvet i dess helhet som den lag som är tillämplig enligt denna förordning, som är avsedd att gälla för arvet i dess helhet, fastställas på grundval av denna hemvist. En sådan tolkning strider följaktligen mot målen med samma förordning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 oktober 2017, Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755, punkt 57, och dom av den 21 juni 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punkterna 53–55).

42 Det ska dessutom fastställas huruvida arvet har gränsöverskridande verkan på grund av att det finns en annan faktor som hänför sig till arvet i en annan medlemsstat än den där den avlidne hade sin sista hemvist.

43 Domstolen har härvidlag slagit fast att ett arv har gränsöverskridande verkan om det omfattar egendom som finns i flera medlemsstater och, i synnerhet, om egendomen finns i en annan medlemsstat än den där den avlidne hade sin sista hemvist (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 juni 2018,

Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punkt 32). Förordning nr 650/2012 avser dessutom, på ett sätt som inte är uttömmande, andra omständigheter som kan visa att det rör sig om ett arv som omfattar flera medlemsstater.

44 Såsom generaladvokaten även har påpekat, i punkt 65 i sitt förslag till avgörande, kan flera samstämmiga uppgifter, såsom de som anges i skälen 23 och 24 i förordning nr 650/2012 och som bland annat avses i punkterna 38 och 39 ovan, med förbehåll för de kontroller som det ankommer på den hänskjutande domstolen att göra, således leda till slutsatsen att ett sådant arv som det som är aktuellt i det nationella målet omfattas av förordningens tillämpningsområde, eftersom det har gränsöverskridande verkan.

45 Av det ovan anförda följer att den första och den femte frågan ska besvaras enligt följande. Förordning nr 650/2012 ska tolkas på så sätt att en situation där den avlidne var medborgare i en medlemsstat och bodde i en annan medlemsstat vid sin död, men inte hade brutit banden med den första av dessa medlemsstater, i vilken den egendom som utgör den avlidnes kvarlåtenskap befinner sig, medan de arvsberättigade är bosatta i båda dessa medlemsstater, omfattas av begreppet ”arv med gränsöverskridande verkan”. Den myndighet som handlägger arvsärendet ska fastställa den avlidnes sista hemvist i endast en av dessa medlemsstater.

Den andra frågan

46 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga för att få klarhet i huruvida artikel 3.2 i förordning nr 650/2012 ska tolkas på så sätt att en litauisk notarie kan anses utgöra en ”domstol” i den mening som avses i denna förordning.

47 Enligt artikel 3.2 första stycket i förordning nr 650/2012 omfattas en rättslig myndighet eller en rättstillämpare som har behörighet i arvsfrågor av begreppet ”domstol”, om de utövar rättsliga funktioner eller agerar genom delegering från en rättslig myndighet eller agerar under kontroll av en rättslig myndighet, under förutsättning att de garanterar opartiskhet och samtliga parters rätt att bli hörda och under förutsättning att deras beslut enligt lagen i den medlemsstat där de är verksamma kan bli föremål för överklagande eller förnyad prövning vid en rättslig myndighet och har liknande giltighet och verkan som ett beslut av en rättslig myndighet i samma fråga.

48 Det framgår även av skäl 20 i förordning nr 650/2012 att begreppet ”domstol” i denna förordning bör ges en vid definition så att det också täcker notarier som utövar rättsliga funktioner i vissa arvsfrågor.

49 Det ska dessutom preciseras att den omständigheten, att en medlemsstat inte har lämnat underrättelse om notariers utövande av rättsliga funktioner, i enlighet med artikel 3.2 andra stycket i förordning nr 650/2012, inte är avgörande för huruvida en sådan notarie ska anses utgöra en ”domstol” (dom av den 23 maj 2019, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, punkt 64).

50 Det ska likaledes erinras om att det i artikel 3.2 i förordning nr 650/2012 anges att begreppet ”domstol”, i den mening som avses i den förordningen, inte endast omfattar rättsliga myndigheter, utan även alla andra myndigheter eller rättstillämpare med behörighet i arvsfrågor, som utövar rättsliga funktioner och som uppfyller vissa villkor som uppställs i samma bestämmelse (dom av den 23 maj 2019, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, punkt 40).

51 Domstolen har tidigare påpekat att en myndighet utövar rättsliga funktioner när den kan vara behörig att pröva ett bestridande i samband med arv. Detta kriterium gäller oberoende av om förfarandet för att utfärda ett arvsintyg avser tvistemål eller icke-tvistemål (dom av den 23 maj 2019, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, punkt 56).

52 Det kan i förevarande fall konstateras att litauiska notarier, enligt artikel 1 i lagen om notarier, har rätt att lagligen fastställa obestridda subjektiva rättigheter.

53 Av detta synes följa, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 81 i sitt förslag till avgörande, att en litauisk notarie saknar behörighet att pröva frågor som är tvistiga mellan parterna och att en sådan notarie varken har behörighet att fastställa faktiska omständigheter som inte är klara och uppenbara eller att träffa avgöranden rörande omständigheter som har bestritts.

54 Med förbehåll för den hänskjutande domstolens kontroll finns det således anledning att anse att litauiska notarier inte utövar rättsliga funktioner när de utfärdar ett nationellt arvsintyg.

55 Med hänsyn till lydelsen av artikel 3.2 i förordning nr 650/2012 kan de myndigheter och rättstillämpare som avses emellertid även utgöra ”domstolar”, i den mening som avses i denna bestämmelse, till följd av att de agerar genom delegering från eller under kontroll av en rättslig myndighet. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera om så är fallet beträffande de litauiska notarierna när de utfärdar ett nationellt arvsintyg.

56 Av det ovan anförda följer att den andra frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 3.2 i förordning nr 650/2012 ska, med förbehåll för den hänskjutande domstolens kontroll, tolkas på så sätt att en litauisk notarie inte utövar rättsliga funktioner när denna utfärdar ett nationellt arvsintyg. Det ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen att fastställa huruvida denna notarie agerar genom delegering från eller under kontroll av en rättslig myndighet och, därmed, kan anses utgöra en ”domstol” i den mening som avses i samma bestämmelse.

Den tredje frågan

57 Den hänskjutande domstolen har ställt sin tredje fråga för att få klarhet i huruvida, för det fall den skulle finna att en litauisk notarie kan anses utgöra en ”domstol”, i den mening som avses i förordning nr 650/2012, det arvsintyg som sådana notarier utfärdar kan anses utgöra en ”dom”, i den mening som avses i artikel 3.1 g i nämnda förordning, och huruvida dessa notarier kan tillämpa behörighetsreglerna i kapitel II i samma förordning.

58 Enligt artikel 3.1 g i förordning nr 650/2012 avses med *dom* varje arvsrättsligt avgörande som har meddelats av en domstol i en medlemsstat oavsett dess rubricering.

59 Det följer av denna bestämmelse att det enda villkor som föreskrivs i denna förordning för att en handling ska kunna kvalificeras som en ”dom” är att den har meddelats av en ”domstol”, i den mening som avses i artikel 3.2 i nämnda förordning.

60 För det fall den hänskjutande domstolen skulle finna att en litauisk notarie kan anses utgöra en ”domstol”, i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 650/2012, kan ett arvsintyg som en sådan notarie utfärdar följaktligen anses utgöra en ”dom”, i den mening som avses i artikel 3.1 g i denna förordning.

61 Vad beträffar behörighetsreglerna, har domstolen slagit fast att förordning nr 650/2012, däribland artikel 4 i förordningen, fastställer den internationella behörigheten i förfaranden rörande åtgärder som avser arvet i dess helhet, bland annat utfärdande av nationella arvsintyg, oberoende av om dessa förfaranden avser tvistemål eller icke-tvistemål, såsom även följer av skäl 59 i förordningen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 juni 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punkterna 44 och 45).

62 Om notarierna utövar rättsliga funktioner eller agerar genom delegering från eller under kontroll av en rättslig myndighet är de, såsom följer av skäl 22 i förordning nr 650/2012, således underkastade behörighetsreglerna i kapitel II i nämnda förordning, och deras avgöranden bör spridas i enlighet med bestämmelserna om erkännande, verkställbarhet och verkställighet av domar, som avses i kapitel IV i samma förordning.

63 Av det ovan anförda följer att den tredje frågan ska besvaras enligt följande. För det fall den hänskjutande domstolen skulle finna att en litauisk notarie kan anses utgöra en ”domstol”, i den mening som avses i förordning nr 650/2012, ska artikel 3.1 g i denna förordning tolkas på så sätt att det arvsintyg som sådana notarier utfärdar kan anses utgöra en ”dom”, i den mening som avses i den bestämmelsen, och att de därmed, vid utfärdande av arvsintyget, kan tillämpa behörighetsreglerna i kapitel II i nämnda förordning.

Den fjärde frågan

64 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fjärde fråga för att få klarhet i huruvida artiklarna 4 och 59 i förordning nr 650/2012 ska tolkas på så sätt att en notarie i en medlemsstat, som inte anses utgöra en ”domstol”, i den mening som avses i denna förordning, kan utfärda arvsintyg, utan att tillämpa de allmänna behörighetsreglerna i nämnda förordning, och huruvida ett sådant intyg ska anses utgöra en ”officiell handling”, i den mening som avses i artikel 3.1 i) i samma förordning, som ger upphov till rättsverkningar i de andra medlemsstaterna.

65 Med den fjärde frågans första del önskar den hänskjutande domstolen närmare bestämt få klarhet i huruvida litauiska notarier, för att säkerställa arvet som en enhet, för det fall en sådan notarie inte anses utgöra en ”domstol”, i den mening som avses i förordning nr 650/2012, är bundna av behörighetsreglerna i kapitel II i denna förordning, med rubriken ”Behörighet”, och huruvida de, innan de utfärdar ett nationellt arvsintyg, måste fastställa vilka domstolar som, i förekommande fall, är behöriga enligt nämnda regler.

66 Det framgår härvidlag av den klara lydelsen av skäl 22 i förordning nr 650/2012 att när notarierna inte utövar rättsliga funktioner är de inte bundna av reglerna om domstols behörighet.

67 Såsom domstolen tidigare har slagit fast reglerar artikel 4 i denna förordning dessutom den internationella behörigheten för medlemsstaternas domstolar i förfaranden rörande åtgärder som avser arvet i dess helhet (dom av den 21 juni 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punkt 44). Myndigheter som inte är domstolar avses emellertid inte med behörighetsreglerna i kapitel II i förordning nr 650/2012.

68 Det kan följaktligen konstateras att om den hänskjutande domstolen skulle finna att en litauisk notarie inte kan anses utgöra en ”domstol”, i den mening som avses i artikel 3.2 i förordning nr 650/2012, är en sådan notarie följaktligen inte bunden av reglerna om domstols behörighet i nämnda förordning och behöver inte heller fastställa vilka domstolar som, i förekommande fall, är behöriga att fatta beslut enligt bestämmelserna i kapitel II i samma förordning.

69 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 79 i sitt förslag till avgörande är universalitetsprincipen i fråga om arv inte heller absolut. Förordning nr 650/2012 avser den situation där myndigheterna i flera medlemsstater medverkar i samma arvsärende. Det framgår av artikel 13 i denna förordning att det, när arvingar eller testamentstagare har hemvist i en annan medlemsstat än den där arvsärendet handläggs eller kommer att handläggas, är tillåtet för myndigheterna i den medlemsstat där dessa personer har sin hemvist att ta emot förklaringar som rör arvet. Detta uppfyller förordningens mål att underlätta för arvingar och testamentstagare, såsom framgår av skäl 32 i samma förordning.

70 Denna tolkning motsägs inte av artikel 64 i förordning nr 650/2012, som rör utfärdande av ett europeiskt arvsintyg. Målet med den bestämmelsen är att precisera att behörighetsreglerna i artiklarna 4, 7, 10 och 11 i samma förordning inte bara är tillämpliga på domstolarna, i den mening som avses i artikel 3.2 i nämnda förordning, utan även på de andra myndigheter som enligt nationell rätt är behöriga att handlägga arvsärenden. Det europeiska arvsintyget, som har inrättats genom förordning nr 650/2012, omfattas nämligen av ett självständigt regelverk som fastställts genom bestämmelserna i kapitel VI i denna förordning (dom av den 21 juni 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punkt 46).

71 Den hänskjutande domstolen undrar dessutom, genom den fjärde frågans andra del, huruvida ett nationellt arvsintyg ska anses utgöra en ”officiell handling”, i den mening som avses i artikel 3.1 i) i samma förordning, samt vilka rättsverkningar ett sådant intyg har.

72 I artikel 3.1 i) i förordning nr 650/2012 definieras en *officiell handling* som en handling i en arvsfråga som har upprättats eller registrerats som en officiell handling i en medlemsstat och vars äkthet dels avser handlingens underskrift och innehåll, dels har bestyrkts av en offentlig myndighet eller annan för detta bemyndigad myndighet i ursprungsmedlemsstaten.

73 Det framgår dessutom av skäl 62 i förordningen att det ska göras en självständig tolkning av begreppet ”äkthet” som omfattar en rad omständigheter, bland annat handlingens äkthet, handlingens formella förutsättningar, befogenheterna för den myndighet som upprättat handlingen och det förfarande enligt vilket handlingen upprättats. Äktheten bör också omfatta sakuppgifter som den berörda myndigheten har registrerat i den aktuella handlingen, såsom att de angivna parterna vid angivet datum har inställt sig vid den myndigheten och att de har avgett de angivna förklaringarna.

74 Det ankommer på den hänskjutande domstolen att fastställa huruvida dessa omständigheter föreligger. Även om det endast är den domstolen som är behörig att bedöma de faktiska omständigheter som är aktuella i det nationella målet och att tolka den nationella lagstiftningen, i samband med en begäran om förhandsavgörande, är EU-domstolen, som ska ge de nationella domstolarna användbara svar, emellertid behörig att ge anvisningar, på grundval av de handlingar som den har tillgång till.

75 I förevarande fall är, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 87 i sitt förslag till avgörande, arvsintyget en officiell handling enligt den nationella rätten, och notarierna är, enligt artikel 26 i lagen om notarier, behöriga att utfärda arvsintyg, i vilka uppgifterna anses vara fastställda.

76 Med förbehåll för de kontroller som det ankommer på den hänskjutande domstolen att göra, förefaller det följaktligen som om ett arvsintyg, såsom det som är aktuellt i det nationella målet, uppfyller villkoren i artikel 3.1 i) i förordning nr 650/2012.

77 För det fall den hänskjutande domstolen skulle anse att detta arvsintyg är en officiell handling, i den mening som avses i nämnda bestämmelse, kan det först konstateras – såvitt avser intygets rättsverkningar – att det av artikel 59.1 första stycket i förordning nr 650/2012 framgår att en officiell handling som har fastställts i en medlemsstat ska ha samma bevisvärde i en annan medlemsstat som den har i ursprungsmedlemsstaten eller ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt. Det preciseras härvidlag i skäl 61 i denna förordning att man, vid fastställandet av en viss officiell handlings bevisvärde i en annan medlemsstat eller av ett bevisvärde som är så jämförbart som möjligt, bör hänvisa till arten och omfattningen av den officiella handlingens bevisvärde i ursprungsmedlemsstaten. Det kommer därför att vara avhängigt av lagstiftningen i ursprungsmedlemsstaten vilket bevisvärde en viss officiell handling bör ha i en annan medlemsstat.

78 I syfte att använda en officiell handling i en annan medlemsstat är det, enligt artikel 59.1 andra stycket i förordning nr 650/2012, dessutom möjligt att begära att den myndighet som utfärdar denna handling i ursprungsmedlemsstaten ska fylla i ett formulär som motsvarar det som finns i bilaga 2 till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1329/2014 av den 9 december 2014 om införande av de formulär som avses i förordning nr 650/2012 (EUT L 359, 2014, s. 30).

79 Det följer vidare av artikel 60.1 i förordning nr 650/2012 att en officiell handling som är verkställbar i ursprungsmedlemsstaten ska förklaras vara verkställbar i en annan medlemsstat i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artiklarna 45–58 i nämnda förordning.

80 Av vad som anförts ovan följer att den fjärde tolkningsfrågan ska besvaras enligt följande. Artiklarna 4 och 59 i förordning nr 650/2012 ska tolkas på så sätt att en notarie i en medlemsstat, som inte anses utgöra en ”domstol”, i den mening som avses i denna förordning, kan utfärda nationella arvsintyg, utan att tillämpa de allmänna behörighetsreglerna i nämnda förordning. Om den hänskjutande domstolen finner att sådana intyg uppfyller villkoren i artikel 3.1 i) i samma förordning och, därmed, kan anses utgöra ”officiella handlingar”, i den mening som avses i denna bestämmelse, ger de upphov till sådana rättsverkningar i de andra medlemsstaterna som officiella handlingar har enligt artiklarna 59.1 och 60.1 i nämnda förordning.

Den sjätte frågan

81 Den hänskjutande domstolen har ställt sin sjätte fråga för att få klarhet i huruvida artiklarna 4, 5, 7 och 22 i förordning nr 650/2012 ska tolkas på så sätt att arvlåtarens avsikt och avtalet mellan de arvsberättigade kan leda till att det fastställs en annan behörig domstol i arvsfrågor och tillämpas en annan medlemsstats lag om arv än de som skulle följa om de kriterier som anges i denna förordning tillämpades.

82 Vad beträffar fastställandet av den domstol som är behörig i arvsfrågor, kan det konstateras att artikel 4 i förordning nr 650/2012 innehåller den allmänna regeln, enligt vilken domstolarna i den medlemsstat där den avlidne hade hemvist vid sin död ska vara behöriga att fatta beslut om arvet i dess helhet, medan artikel 5.1 i förordningen innehåller de bestämmelser som avviker från den allmänna regeln och som gör det möjligt för parterna i arvsförfarandet att avtala om att behörigheten ska tillkomma domstolarna i en annan medlemsstat än den som skulle följa om de kriterier som anges i denna förordning tillämpades.

83 Enligt artikel 5.1 i förordning nr 650/2012 får parterna i förfarandet avtala om att domstolarna i den medlemsstat vars lag har valts av den avlidne att tillämpas på arvet, i enlighet med artikel 22 i samma förordning, ska ha exklusiv behörighet att pröva alla frågor om arvet.

84 I artikel 5.2 och artikel 7 i förordning nr 650/2012 anges de formella förutsättningar som ska vara uppfyllda för att avtalet om val av domstol ska vara giltigt. I synnerhet framgår det av artikel 5.2 och artikel 7 b i förordningen att det krävs att ett sådant avtal ska vara skriftligt och dateras och undertecknas av parterna i förfarandet, eller att dessa parter uttryckligen har accepterat att den domstol vid vilken talan väckts är behörig, såsom föreskrivs i artikel 7 c i förordningen.

85 I förevarande fall framgår det visserligen inte av de handlingar som domstolen har tillgång till att parterna i arvsförfarandet har ingått ett avtal, enligt ovannämnda bestämmelser, om att ge de litauiska domstolarna exklusiv behörighet. Den hänskjutande domstolen har emellertid angett att den avlidnas efterlevande make, som är tysk medborgare och bodde i Tyskland tillsammans med henne vid tidpunkten för dödsfallet, hade förklarat att han samtyckte till en sådan behörighet.

86 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 121 i sitt förslag till avgörande ankommer det på den hänskjutande domstolen att fastställa om en sådan förklaring i det nationella förfarandet har till verkan att behörighet ges, i den mening som avses i artikel 7 c i förordning nr 650/2012.

87 Det ska för övrigt erinras om att, såsom följer av skäl 29 i förordning nr 650/2012, denna förordning inte ska tolkas på så sätt att den hindrar parterna från att göra upp arvsfrågan i godo utanför domstol i en medlemsstat som de själva valt, om detta är möjligt enligt den medlemsstatens lagstiftning och även om den lag som är tillämplig på arvet inte är lagen i den medlemsstaten.

88 Vad beträffar frågan huruvida arvlåtarens avsikt och avtalet mellan de arvsberättigade kan leda till att det tillämpas en annan medlemsstats lag om arv än den som skulle följa om de kriterier som anges i förordning nr 650/2012 tillämpades, finns det anledning påpeka att enligt artikel 22.1 första stycket i förordningen, med rubriken ”Lagval”, får en person låta rätten till sitt arv i dess helhet styras av lagen i den stat där personen är medborgare vid tidpunkten för sitt val eller vid sin död. Det preciseras dessutom i punkt 2 i denna artikel 22 att lagvalet ska anges uttryckligen i en förklaring i form av ett förordnande om kvarlåtenskap eller framgå av villkoren i ett sådant.

89 Såsom kommissionen har påpekat i sitt skriftliga yttrande ska artikel 22.2 i förordning nr 650/2012 läsas mot bakgrund av skäl 39 i förordningen. Enligt nämnda skäl kan lagvalet följa av villkoren i ett förordnande om kvarlåtenskap, bland annat om den avlidne har hänvisat till särskilda bestämmelser i lagen i den stat där denne var medborgare.

90 Eftersom det i förevarande fall var litauisk lag som var lagen i den stat där den avlidna var medborgare vid sin död, kunde denna lag med giltighet väljas enligt artikel 22.1 i förordning nr 650/2012. Det ankommer härvidlag på den hänskjutande domstolen att kontrollera om ett sådant val följer av villkoren i det testamente som är aktuellt i det nationella målet, enligt artikel 22.2 i denna förordning

91 Det framgår dessutom av de handlingar som domstolen har tillgång till att nämnda testamente upprättades i Litauen den 4 juli 2013, innan förordning nr 650/2012 trädde i kraft, och att den berörda personen avled efter den 17 augusti 2015, nämligen efter den tidpunkt då bestämmelserna i förordningen började tillämpas. De övergångsbestämmelser som avses i artikel 83 i förordning nr 650/2012 kan således också vara relevanta, enligt punkt 1 i denna artikel.

92 Artikel 83.2 i nämnda förordning avser de fall där den avlidne före den 17 augusti 2015 hade valt vilken lag som skulle vara tillämplig på arvet. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 102 i sitt förslag till avgörande avser denna bestämmelse att bevara testatorns vilja och för att detta val ska vara giltigt ska det uppfylla de villkor som fastställs i nämnda bestämmelse. Punkt 4 i den artikeln behandlar däremot de fall där ett förordnande om kvarlåtenskap inte innehåller ett sådant val.

93 Det framgår närmare bestämt, av nämnda punkt 4, att om ett förordnande om kvarlåtenskap gjordes före den 17 augusti 2015 i enlighet med den lag som den avlidne kunde ha valt enligt denna förordning, ska den lagen anses ha valts som den lag som är tillämplig på arvet.

94 Denna bestämmelse är tillämplig i förevarande fall, dels eftersom det testamente som är aktuellt i det nationella målet upprättades före den 17 augusti 2015, dels eftersom litauisk lag kunde ha valts, enligt artikel 22.1 första stycket i förordning nr 650/2012, till följd av att den avlidna var litauisk medborgare vid den tidpunkt då testamentet upprättades. Denna lag, i enlighet med vilken nämnda testamente har upprättats, ska följaktligen anses ha valts som den lag som är tillämplig på det arv som är aktuellt i det nationella målet.

95 Det ska härvidlag slutligen erinras om att, såsom framgår av skäl 27 i denna förordning, bestämmelserna i denna förordning är tänkta att se till att den myndighet som handlägger arvet i de flesta fall kommer att tillämpa den egna nationella lagstiftningen.

96 Av det ovan anförda följer att den sjätte frågan ska besvaras enligt följande. Artiklarna 4, 5, 7, 22 samt artikel 83.2 och 83.4 i förordning nr 650/2012 ska tolkas på så sätt att arvlåtarens avsikt och avtalet mellan de arvsberättigade kan leda till att det fastställs en annan behörig domstol i arvsfrågor och tillämpas en annan medlemsstats lag om arv än de som skulle följa om de kriterier som anges i denna förordning tillämpades.

Rättegångskostnader

97 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg ska tolkas på så sätt att en situation där den avlidne var medborgare i en medlemsstat och bodde i en annan medlemsstat vid sin död, men inte hade brutit banden med den första av dessa medlemsstater, i vilken den egendom som utgör den avlidnes kvarlåtenskap befinner sig, medan de arvsberättigade är bosatta i båda dessa medlemsstater, omfattas av begreppet ”arv med gränsöverskridande verkan”. Den myndighet som handlägger arvsärendet ska fastställa den avlidnes sista hemvist i endast en av dessa medlemsstater.

2) Artikel 3.2 i förordning nr 650/2012 ska, med förbehåll för den hänskjutande domstolens kontroll, tolkas på så sätt att en litauisk notarie inte utövar rättsliga funktioner när denna utfärdar ett nationellt arvsintyg. Det ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen att fastställa huruvida denna notarie agerar genom delegering från eller under kontroll av en rättslig myndighet och, därmed, kan anses utgöra en ”domstol” i den mening som avses i samma bestämmelse.

3) För det fall den hänskjutande domstolen skulle finna att en litauisk notarie kan anses utgöra en ”domstol”, i den mening som avses i förordning nr 650/2012, ska artikel 3.1 g i denna förordning tolkas på så sätt att det arvsintyg som sådana notarier utfärdar kan anses utgöra en ”dom”, i den mening som avses i denna bestämmelse, och att de därmed, vid utfärdande av arvsintyget, kan tillämpa behörighetsreglerna i kapitel II i nämnda förordning.

4) Artiklarna 4 och 59 i förordning nr 650/2012 ska tolkas på så sätt att en notarie i en medlemsstat, som inte anses utgöra en ”domstol”, i den mening som avses i nämnda förordning, kan utfärda nationella arvsintyg, utan att tillämpa de allmänna behörighetsreglerna i den förordningen. Om den hänskjutande domstolen finner att sådana intyg uppfyller villkoren i artikel 3.1 i) i samma förordning och, därmed, kan anses utgöra ”officiella handlingar”, i den mening som avses i denna bestämmelse, ger de upphov till sådana rättsverkningar i de andra medlemsstaterna som officiella handlingar har enligt artiklarna 59.1 och 60.1 i nämnda förordning.

5) Artiklarna 4, 5, 7, 22 samt artikel 83.2 och 83.4 i förordning nr 650/2012 ska tolkas på så sätt att arvlåtarens avsikt och avtalet mellan de arvsberättigade kan leda till att det fastställs en annan behörig domstol i arvsfrågor och tillämpas en annan medlemsstats lag om arv än de som skulle följa om de kriterier som anges i denna förordning tillämpades.

Underskrifter